

Максим БОЙКО,
фахівець-консультант (вчитель-реабілітолог) КУ «Інклюзивно-ресурсний центр»
Чемеровецької селищної ради

Методи корекційної роботи вчителя-реабілітолога з дітьми з ООП

Розлади аутистичного спектра, затримка психічного розвитку, порушення опорно-рухового апарату, легка розумова відсталість, слухові труднощі – це основні порушення, з якими працює вчитель-реабілітолог.

Також значну частку корекційно-розвиткових занять займають заняття, спрямовані на корекцію постави та плоскостопості. Регулярно проводжу профілактику та корекцію порушень опорно-рухового апарату. Корекційні заняття не завжди проходять так, як би нам хотілось, – діти зі своїми особливостями, бажаннями та характером не завжди виконують завдання, не хочуть працювати з певним обладнанням та просто ігнорують вказівки вчителя. Треба шукати особливий підхід з урахуванням їх бажань та можливостей. Основну масу дітей, які відвідують корекційно-розвиткові заняття з лікувальної фізкультури, мають розлади аутистичного спектра (РАС).

Лікувальна фізкультура для таких дітей вимагає особливого підходу та уваги. Вчитель-реабілітолог повинен враховувати різноманітні особливості та індивідуальність кожного учня. Ось ключові аспекти, на мою думку, які можуть бути важливими:

Індивідуалізація підходу. Кожна дитина з РАС унікальна, тому важливо враховувати її особливості, враховуючи рівень фізичної активності, вік, інтереси, способи сприйняття інформації і навіть настрої, який може кардинально відрізнятись від заняття до заняття.

Структурованість та передбачуваність. Діти з розладами аутистичного спектра часто краще себе почувають в структурованому середовищі з чітко визначеними правилами та розкладом. Це також стосується занять лікувальною фізкультурою, де важливо забезпечити передбачуваність, до прикладу встановлена структура заняття не повинна різко та кардинально змінюватися без вагомої причини. А щоб досягти принципів послідовності та наростання навантаження, слід поступово модифікувати вже відпрацьовані вправи та ігри, добавляти нові елементи і поняття.

Також важливо використовувати візуальні інструменти: схеми, картинки, та графіки, щоб допомагати дітям зрозуміти інструкції та очікування під час занять.

Сенсорна інтеграція. Деякі діти з РАС можуть мати особливість в сенсорній обробці. Заняття повинні це враховувати, наприклад, шляхом включення різноманітних текстур і матеріалів.

Сенсорна інтеграція є важливим аспектом розвитку та навчання дітей з розладами аутистичного спектра. Цей термін вказує на обробку інформації від різних сенсорних систем організму (візуальної, слухової, тактильної, вестибулярної і пропріоцептивної) для координації рухів та реакції на навколишні подразники.

Тактильні вправи. Деякі діти можуть відчувати особливість у відчуттях на шкірі. Тактильні вправи, такі, як використання різних текстур (пісок, м'ячі, тканини), можуть допомагати змінювати їх сенсорний досвід.

Використовую м'ячі різної текстури, розміру та виготовлені з різного матеріалу – до прикладу, гумові з насічками, зернятками та виступами, своєю чергою гладкі шкіряні м'ячі добре підходять для вправ з кидання та ловлі, та різноманітних координаційних вправ, також корисними будуть м'ячі-антистреси з різними наповнювачами.

Також під час заняття використовую тактильні ігри («Вгадай текстуру»): в коробці розміщуються різні об'єкти (м'ячики, пластикові фігурки, камінці і т.д.), і дитина вгадує текстуру, використовуючи виключно тактильні відчуття. За потреби, перед грою, варто ознайомити дитини з предметами і розповісти хто з якого матеріалу виготовлений.

Вестибулярна інтеграція (рухові вправи). Діти з розладами аутистичного спектра можуть мати особливості в реакції на рух. Вправи, що засновані на рухах тіла (качання, гойдалки, балансування), можуть допомагати вирівнювати вестибулярні функції.

Цей вид інтеграції використовую найчастіше на заняттях, зокрема: качання на гойдалці, це може включати як легке гойдання вперед-назад, так і більш інтенсивне коливання. Дитина відчуває стимуляцію вестибулярного апарату та навчається краще контролювати своє тіло в просторі. Також це служить гарним способом переключення уваги та заспокоєння. Балансування на обмеженій поверхні та на дошці балансири. Коли дитина звикне до звичайного балансування, додаю ускладнюючі фактори: певний предмет в руках (м'яч, гімнастична палиця) або виконання певних рухів (ловіння та кидання м'яча, рухи руками, повторюючи за вчителем, присідання та інші).

Активно використовуються рухливі ігри. Будує певну смугу перешкод з м'якого конструктору та інших матеріалів. Дитині слід пройти її від початку до кінця з урахуванням певних правил (не торкнутися до підлоги, вклястись в пені часові рамки і т.д.). Часто додаю невелику передісторію до цієї гри та прошу дитину продовжити або додати щось своє до історії, щоб зацікавити дитину та створити ще й елементи комунікації та розвиток уяви.

Пропріоцептивна інтеграція (вправи для відчуття тіла). Включення вправ, що сприяють свідомості про власне тіло та його рухи. Це може включати тиск, стискання, або інші вправи, які допомагають розвивати внутрішню карту тіла. До прикладу фітбол можна використовувати як своєрідний масажер, створюючи тиск на різні частини тіла дитини, коли та лежить на спині або на животі (можна використовувати кругові рухи за часовою стрілкою та навпаки). Звісно ж, потрібно добре розраховувати силу натискання і завжди уважно спостерігати за реакцією дитини. Доброю стимуляцією

пропріоцептивної системи є вправи з обтяженою сенсорною ковдрою, такі як звичайне закутування. Коли дитина закутана в ковдру, можемо додати масаж з фітболом для ще кращої стимуляції. Коли дитина звикає і їй стає комфортно знаходитись в ковдрі, просимо її виконувати перекачування, спочатку допомагаємо, а потім просимо робити це самостійно. В кінці такого заняття просимо дитину самостійно вилізти з ковдри (при потребі допомагаємо), і це також є додатковою стимуляцією пропріоцептивної системи.

Індивідуальний підхід (спостереження та адаптація). Важливо спостерігати за реакцією кожної дитини та адаптувати вправи відповідно. Індивідуальний підхід дозволяє враховувати унікальні особливості та забезпечувати комфортні умови для кожної дитини.

Розвиваючи інтеграцію сенсорних систем, можна сприяти кращій саморегуляції, координації та взаємодії дітей з РАС з їхнім оточенням. Важливо враховувати індивідуальні особливості та надавати дітям можливості взаємодіяти з різними сенсорними стимулами поступово і не перенавантажуючи їх відчуття.

Одним із найважливіших факторів при роботі з дітьми з аутистичним спектром є залучення батьків. Діти перебувають вдома разом з батьками велику частину часу і скільки б занять вони не відвідували на тиждень, робота вдома є необхідною у будь-якому випадку.

Вивчення дитини неможливе без тісного, постійного зв'язку з батьками, які можуть надати детальну інформацію про дитину та її особливості.

Все починається з первинної бесіди з батьками, а далі проводимо індивідуальні та групові консультування, тренінги і тематичні зустрічі. Важливо, щоб батьки відчували себе важливими партнерами у навчанні та розвитку своєї дитини.